Orędownik Urzędowy powiatu bydgoskiego wychodzi raz tygodniowo i to w środę. — Przedpłata miesięczna tak w miejscu jak i na poczcie zł 1,25.

Ogłoszenia przyjmuje się za opłatą 15 groszy za miejsce 1-łamowe milimetr. Administracja: Bydgoszcz, ul. D-ra Emila Warmińskiego 13 — Telefon 1251

ORĘDOWNIK URZĘDOWY
POWIATU BYDGOSKIEGO

Nr. 44 | Bydgoszcz, dnia 17 października 1928 r. | Rok 77

384 **ROZPORZĄDZENIE.**

Wojewody Poznańskiego tyczące się zarazy i pomoru świń na obszarze Województwa Poznańskiego.

Ze względu na obecny stan zarazy i pomoru świń na obszarze Województwa Poznańskiego uchylając tutejsze rozporządzenie z dnia 5 września 1928 r. L. dz. 26051/28 I (Pozn. Dz. Wojewódzki nr. 36 z dnia 8 września 1928 r.) — zarządzam na zasadzie postanowień art. 16, 26 i 27 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. nr. 77 poz. 673) o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych oraz postanowień § 357 dotyczącego rozporządzenia wykonawczego Ministra Rolnictwa z dnia 9 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. nr. 19 poz. 167), co następuje:

§ 1.

Na całym obszarze Województwa Poznańskiego — niezależnie od zarządzeń wydanych przez władze administracyjne I-szej instancji zabrania się:

a) odbywania targów, pokazów jak również przetargów na świnie — z wyjątkiem targów na świnie rzeźne tudzież przetargów na świnie, znajdujące się przynajmniej od 3 miesięcy w zagrodzie,

b) pędzenia świń na wspólne pastwiska oraz wszelkiego pędzenia świń pieszo,

c) wykonywania kastracji świń przez osoby, nie będące lekarzami weterynaryjnemi,

d) **skupywania świń przez handlarzy sposobem domokrążnym.**

§ 2.

Wywóz (wyprowadzenie) i przewóz świń z miejscowości względnie przez miejscowość zarażoną uzależnia się od zezwolenia właściwego Starosty (Prezydenta) przy zastosowaniu warunków przewidzianych w § 353 wymienionego na wstępie rozporządzenia Ministra Rolnictwa.

§ 3.

Przy drogach na granicy zarażonych miejscowości należy umieścić tablice z wyraźnym napisem: „Zaraza świń“ względnie „Pomór świń“.

§ 4.

Koszty badania (§§ 353 i 354), które należy obliczać według taryfy opłat za badanie, wydanej rozporządzeniem Ministra Rolnictwa z dnia 23 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. nr. 42 poz. 409) — ponoszą osoby interesowane (strona).

§ 5.

Przekroczenia tego rozporządzenia karane będą na zasadzie postanowień rozdziału VII powołanego na wstępie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

§ 6.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Poznańskim Dzienniku Wojewódzkim i obowiązuje aż do odwołania.

Poznań, dnia 2 października 1928 r.

Wojewoda:
(—) Borkowski.

L. dz. 28980/28 I.

Powyższe podaję do wiadomości. Rozporządzenie ogłoszone jest w nr. 40 Poznańskiego Dziennika Wojewódzkiego z dnia 6 października 1928 r.

Bydgoszcz, dnia 15 października 1928 r.

Starosta Powiatowy.
w zast. (—) Dąbrowski referendarz.

---

385 **ROZPORZĄDZENIE**

Wojewody Poznańskiego

o obowiązku badania świń przy załadowaniu na stacjach kolejowych i przystaniach wodnych, położonych na obszarze Województwa Poznańskiego.

Na podstawie art. 108 ust. 1 pkt. b rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. nr. 11 poz. 86) oraz art. 17 i 112 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22. sierpnia. 1927 r. (Dz. U. R. P. nr. 77 poz. 673) i stosownie do § 9 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. nr. 42 poz.408) zarządza się co następuje:

§ 1.

Świnie przy załadowaniu na wszytkich stacjach kolejowych oraz przystaniach wodnych, położonych na obszarze Województwa Poznańskiego, podlegają badaniu przez właściwego powiatowego lekarza weterynaryjnego.

§ 2.

O wyniku badania powiatowy lekarz weterynaryjny winien wystawić świadectwo zdrowia według wzoru poniżej zamieszczonego **na każdy wagon** lub oddział statku **osobno** i dołączyć przynależnie świadectwa miejsca pochodzenia, podając na świadectwie zdrowia ich ilość, datę załadowania, numer wagonu lub oddziału, statku oraz liczbę dziennika badania. Co do opisu zwierząt powiatowy lekarz weterynaryjny może powołać się na załączone świadectwa miejsca pochodzenia, które to świadectwa winien również podpisać.

§ 3.

Świadectwa zdrowia winny być zaopatrzone w podpis i odcisk pieczęci urzędowej powiatowego lekarza weterynaryjnego. Świadectwa zdrowia, przeznaczone do obrotu krajowego nie mogą służyć do przesyłek zwierząt zagranicę Państwa.

§ 4.

Posiadacz zwierząt winien o zamierzonem ładowaniu zwierząt zawiadomić właściwego powiatowego lekarza weterynaryjnego najpóźniej na 12 godzin przed załadowaniem.

§ 5.

Koszty badania, które należy obliczać według taryfy opłat za badanie zwierząt na stacjach kolejowych i przystaniach wodnych, wydane rozporządzeniem Ministra Rolnictwa z dnia 23 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. nr. 42 poz. 409)—ponoszą osoby interesowane (strona) uiszczając je bezpośrednio do rąk powiatowego lekarza weterynaryjnego za pokwitowaniem według niżej zamieszczonego wzoru.

§ 6.

Przekroczenie tego rozporządzenia karane będą na zasadzie postanowień rozdziału VII powołanego na wstępie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. nr. 77 pocz. 673).

§ 7.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Poznańskim Dienniku Wojewódzkim i obowiązuje aż do odwołania. Tem samem traci moc obowiązującą tutejsze rozporządzenie, wydane w tym samym przedmiocie, dnia 12 września 1928 r. L. dz: 26916/28 I. (Pozn. Dz. Wojewódzki nr. 37 z dnia 15 września 1928 r.)

Poznań, dnia 2 października 1928 r.

Wojewoda:
(—) Borkowski..

L. dz. 28990/28 I.

Powyższe podaję po wiadomości. Rozporządzenie ogłoszone jest w nr. 40 Poznańskiego Dziennika Wojewódzkiego z dnia 6 października 1928 r.

Bydgoszcz, dnia 15 października 1928 r.

Starosta Powiatowy
w z. (—) Dąbrowski, referendarz.

---

386 **OGŁOSZENIE.**

Rak ziemniaczany i jego skutki.

1. Jak rozpoznaje się raka ziemniaczanego.

Jedną z najgroźniejszych chorób ziemniaków jest rak ziemniaczany. Choroba ta zawsze powoduje znaczne obniżenie plonu, a częstokroć całkowite jego zniszczenie. Klęska powodowana przez raka ziemniaczanego jest szczególnie groźna dla Polski, w której wiele gospodarstw rolnych byt swój opiera na produkcji ziemniaków.

Ziemniaki, chore na raka, poznać można po tem, że na kłębach w miejscu, gdzie są oczka, wyrastają narośle, za młodu podobne do małych kalafiorów, później mające wygląd brudnej gąbczastej masy. Narośle te wyrastają także wprost na łodygach podziemnych zamiast bulw, a czasem na pącz-

kach liściowych, dopóki znajdują się jeszcze pod ziemią. Później, gdy łodyga taka wyrośnie nad ziemią, ma na sobie zamiast liści mięsiste utwory rakowate zielonawego koloru.

Ziemniaki rakowate łatwo pod ziemią gniją i grzybek przenosi się na sąsiednie kłęby i krzaczki. Nać na chorych ziemniakach rozrasta się, jak na zdrowych tak, iż zazwyczaj nie można odróżnić pola porażonego od zdrowego. Dopiero podczas kopania widać skutek porażenia i to pod krzakami chorymi może nie być ani jednej zdrowej bulwy, lecz same gnijące masy rakowate.

Dotychczas miejsc porażonych rakiem ziemniaczanym posiadamy niewiele, wszyscy jednak winni się przyczyniać, ażeby nie dopuścić do rozpowszechniania tej groźnej choroby.

Klęska nie kończy się na jednym roku. Grzybek raka ziemniaczanego jest tak żywotny i odporny, że w glebie nietylko zimuje, **ale utrzymuje się całemi latami**. Jeśli na takiej glebie zasadzić znowu ziemniaki, to będą one jeszcze silniej porażone, niż w pierwszym roku, a rola jeszcze więcej się zarazi.

Ziemniaki, które wyrosły na roli, porażonej rakiem ziemniaczanym, choćby nawet miały wygląd zdrowy, nie są już zdatne do sadzenia. W przylegających grudkach ziemi i w pyle ziemnym znajdują się na nich zarazki grzybka, który, skoro się dostanie do ziemi razem z wysadzonym kłębem, zaczyna się rozwijać i znowu zaraża plon i rolę.

Jest więc rzeczą oczywistą, że rak ziemniaczany to prawdziwa klęska gospodarcza i że wystrzegać się należy wszystkiego, coby ją mogło sprowadzić.

2. Jak uchronić się od raka ziemniaczanego i co czynić należy w razie jego pojawienia się.

Przedewszystkiem trzeba być bardzo ostrożnym przy sprowadzaniu nowych sadzeniaków i w żadnym razie nie należy wysadzać ziemniaków, co do których istnieje bodaj najmniejsze podejrzenie, że mogą pochodzić z miejscowości, dotkniętych rakiem ziemniaczanym.

W razie pojawienia się choroby raka na ziemniakach albo choćby tylko przy podejrzeniu, że choroba ta się ukazała, **należy niezwłocznie zawiadomić** o tem naczelnika gminy lub obszaru dworskiego, a to w celu przedsięwzięcia środków ochronnych i niedopuszczenia do zarażenia całej okolicy. Jednocześnie należy dostarczyć próbkę chorych lub podejrzanych o chorobę ziemniaków w ilości około 1 kg w szczelnem opakowaniu.

Próbki te władze miejscowe przesyłać będą z dokładnem podaniem z którego gospodarstwa pochodzą, do Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego-Oddział w Bydgoszczy.

Po zbadaniu próbki i stwierdzeniu raka ziemniaczanego wydam zarządzenia, jak mają postępować rolnicy w okolicach, gdzie choroba ta wystąpiła. Do czasu wydania tych zarządzeń właściciel gospodarstwa, w którem zachodzi podejrzenie wystąpienia raka ziemniaczanego, nie może wywozić z swego gospodarstwa ziemniaków i ich odpadków, jak obierzyny, łęty itp. płókać ich w rzekach i stawach, a na paszę winien używać ziemniaki i odpadki po uparowaniu lub ugotowaniu.

Panowie Przewodniczący obszarów dworskich i Sołtysi winni bezzwłocznie po otrzymaniu uwiadomienia o pojawieniu się w ich gminach raka ziemniaczanego, lub choćby istniało tylko podejrzenie, że ukazał się rak ziemniaczany donieść o tem bezpośrednio Starostwu w drodze telegraficznej lub telefonicznej.

W okolicach, położonych w pobliżu miejscowości już zarażonych rakiem ziemniaczanym, należy uprawiać jedynie odmiany ziemniaków, które wykazały odporność na tę chorobę i nie podlegają zarażeniu. Odmianami takiemi są: 1. Parnasia Kameckego, 2. Pepo Kameckego, 3. Marszałek Hindenburg Kameckego, 4. Preussen Modrowa, 5. Jubel Richtera, 6. Juli Paulsen, 7. Kaserniere Thielego, 8. Magdeburger Blaue Thielego, 9. Kukuk Thielego, 10. Prof. Wagner. Zależnie od przeznaczenia ziemniaków i rodzaju gleby należy wybrać do sadzenia najodpowiedniejszą z tych odmian.

Celem poparcia zastosowania tych odmian na gruntach zarażonych lub bezpośrednio zagrożonych chorobą Ministerstwo Rolnictwa zamierza dopomagać finansowo rolnikom przy zaopatrywaniu się w te odmiany.

W imie dobra kraju i własnego interesu wszyscy rolnicy winni zwrócić baczną uwagę na stan zdrowotny ziemniaków i gorliwie dopomagać władzom do zwalczania raka ziemniaczanego.

Wydział Powiatowy udzielać będzie wszystkim tym, którzy się przyczynią do odkrycia miejsc porażonych rakiem ziemniaczanym **odpowiednie premje.**

Na zasadzie art. 13—15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 o zwalczaniu chorób roślin pp. oraz rozporządzenia Ministerstwa Rolnictwa z dnia 9 lutego 1928 r. o zwalczaniu raka ziemniaczanego karani będą surowo wszyscy

ci, którzy nie zgłoszą w 24 godzinach zachodzących wypadków pojawienia się raka ziemniaczanego.

Bydgoszcz, dnia 11 października 1928 r.

Starosta Powiatowy
(—) Dr. Bereta.

L. dz. 15338/28 ST. V.

---

387 **OGŁOSZENIE.**

Bezpieczeństwo ruchu samochodowego na drogach publicznych.

Od pewnego czasu mnożą się wypadki karygodnych wybryków przeciwko przejeżdżającym po drogach publicznych samochodom.

Samochody obrzucane są kamieniami, drogi posypywane gwoździami lub szkłem albo zagradzane kamieniami itp. Szczególnie często zdarzają się wypadki rozmyślnego nieusuwania się z drogi przed jadącymi samochodami ze strony woźniców pojazdów konnych.

Ponieważ wybryki takie w miarę rozwijającego się ruchu samochodowego stają się specjalnie niebezpieczne, poleciłem organom policyjnym zwracać na nie baczną uwagę, a winnych podać bezwzględnie władzom sądowym do ukarania.

Ponadto przypominam przepis artykułu 25 ustawy z dnia 7 października 1921 r., w myśl którego za szkody wyrządzone na drogach publicznych przez nieletnich odpowiadają rodzice wzgl. opiekunowie, a w razie niewykrycia sprawcy odpowiedzialność majątkową ponosi solidarnie cała wieś, osada lub miasto.

Panowie Burmistrzowie i Sołtysi zechcą podać powyższe ostrzeżenie do wiadomości wszystkich mieszkańców danej gminy.

Bydgoszcz, dnia 10 października 1928 r.

Starosta Powiatowy
(—) Dr. Bereta.

L. dz. 14136/28 ST. VI.

---

388 **OGŁOSZENIE.**

Na szosie powiatowej Koronowo—Kotomierz w km 13,9—14,7 odnawiać się będzie powłokę tłuczniową, przez co ruch kołowy na tym odcinku będzie utrudniony. Ruch utrzymywany będzie na latówce. Prace potrwają od 16 do 23 października br.

Bydgoszcz, dnia 13 października 1928 r.

Przewodniczący
w z. (—) Dąbrowski, referendarz.

L. dz. 3079/28 Z. D.

389 **OGŁOSZENIE.**

Nieostrożne obchodzenie się z zapałkami.

Bardzo często zachodzą wypadki wzniecania pożaru przez nieostrożne obchodzenie się z zapałkami dzieci, wskutek czego wielka część majątku narodowego pada pastwą płomieni, a liczne jednostki tracą cały swój dobytek i wieloletni dorobek pracy.

Przypominam więc odnośne przepisy policyjne o zapobieganiu pożarom, z dnia 21 marca 1914 r. (Dz. Urz. Wojew. Pozn. nr. 16, poz. 288 z roku 1923) i wzywam do bezwzględnego przestrzegania takowych a przedewszystkiem do zabezpieczania zapałek i innych przyborów do zapalania ognia w taki sposób, ażeby stały się niedostępne dla dzieci.

Przy tej sposobności zwracam rodzicom jak i osobom, sprawującym bezpośredni nadzór nad dziećmi, szczególną uwagę na mogące powstać niebezpieczeństwa przy zapalaniu zapałek przez dzieci, tak dla dziecka jak i dla osób dorosłych.

Panom Burmistrzom, Wójtom i Sołtysom polecam podać pdwyższe przypomnienie do wiadomości mieszkańcom swoich obwodów.

Bydgoszcz, dnia 8 października 1928 r.

Starosta Powiatowy
w zast. (—) Dąbrowski, referendarz.

L. dz. 14654/28 ST. IV

---

390 **OGŁOSZENIE.**

Choroby zaraźliwe u zwierząt domowych.

Stwierdzono urzędowo:

1. **pomór i zarazę świń** w zagrodach Abrahama w Szubinie, Kazimierza Przybylskiego w Zbożu pow. sępolskiego, Franciszka Mierzwy w Wielu, w majętności Śmielinie, Reysowskiego w Kraczkach, Reinholda Streeka w Wielu, Nawickiego w Karnówku, Jana Wdowiaka w Karnówku, pow. wyrzyskiego, Jana Wolskiego, Ignacego Jankowiaka, Eugenjusza Stopy w Hucie pow. bydgoskiego, Czajki w Dębionku pow. wyrzyskiego, A. Goździka w Bydgoszczy, Jagiellońska 12, w majętności Dulsk, Józefa Walczaka w Lipiu, Harendy w Szadłowicach pow. inowrocławskiego, Weroniki Jurkiewiczowej w Rudkach, Ignacego Raniszewskiego w Rudkach, Baumgarta w Cieleszynku, Radzikowskiego w Cieleszynku, Deręgowskiego w Supaninie, Raszkowskiego w Wałdowie, Ks. prob. Repińskiego w Pol. Łakiem, urzędnika kolejowego Zastę-

powskiego w Rynkowie, Bartola w Dąbrówce Nowej, Pankanina w Wiskitnie, w majętności Nieciszewo, Lüneberga w Sicienku,

2. **różycę** w zagrodzie Michała Neumana w Jastrzębiu.

Uznano za wygasłe:

1. **pomór i zarazę świń** w zagrodach Dannhardta i Słupińskiego w Kusowie pow. wyrzyskiego, w majętności Warzyn, Iwickiego w Chróstowie, pow. inowrocławskiego,

2. **świerzb u koni** w Przyłubiu, u Śliwińskiego w Grodeczku i w majętności Lubochin pow. świeckiego,

3. **wąglik** w wajętności Mościska pow. wyrzyskiego,

4. **zarazę dziczyzny i bydła rogatego** w majętności Radłówku i u Romanowskiego w Łojewie pow. inowrocławskiego,

5. **influenca koni** w majętności Radłówku, pow. inowrocławskiego.

Bydgoszcz, dnia 18 października 1928 r.

Starosta Powiatowy

w z. (—) Dąbrowski, referendarz.

L. dz. 15677/28 ST.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Cennik Centrali Abstynenckiej Kół młodzieży w Krakowie.

Prof. Dr. Wodziczko: Alkohol a zwyrodnienie rasy	—,50
Dr. A. Niesiołowski: Jak przygotowywać i wygłaszać wykłady	1,20
—Alkohol a robotnik	—,20
—Prawda o prohibicji	—,50
Ks. Władziński: Z niedomagań społecznych	1,20
Dr. Bunge: Zatrucie alkoholem a zwyrodnienie	—,60
Ks. T. Gałdyński: Alkoholizm a życie gospodarcze	—,20
—Społeczeństwo we walce z alkoholizmem	—,20
—Co młody abstynent wiedieć powinien	—,20
E. Rosset: Alkoholizm w miastach polskich	2,00
R. Dediowa: Stanisław Szczepanowski a ruch abstynencki	—,20
Odpowiedzialne stanowisko kobiety w walce z alkoholizmem	—,20
Antyalkoholik: Pijaństwo nasz wróg	—,30
J. Szymański: Walka z alkoholizmem r. 1927	4,—
—Walka z alkoholizmem 1927	2,—
—Społeczne i państwowe znaczenie walki z alkoholizmem	—,50
—Alkoholizm a dziecko i młodzież	—,50
Ks. Janiszewski: Precz z alkoholem	—,50
Ks. Jasiński: Nie pijmy wódki	—,50
Dr. Kacprzak: Pić czy nie pić	—,20
Dr. Wroczyński: Znaczenie zagadnienia alkoholizmu	—,40
Ks. St. Jackowski: Namowa do wstrzemięźliwości	—,75
Ks. K. Niesiołowski: Miłość Ojczyzny a walka o trzeźwość narodu	—,20
Ks. S. Kowalczyk: Odpowiedzialne zadanie matki	—,10
—Błogosławieństwo prohibicji dla stanu robotniczego	—,20
Ks. Niesiołowski: Czem zastąpić alkohol	—,20
Dr. Rząd: Czas życia krótki	—,40
Bronisław Duchowicz: Dlaczego szkoła powinna walczyć z alkoholizmem?	—,50
—W jaki sposób szkoła powinna walczyć	—,50
—Napoje alkoholowe	2,70
Ks. Kuznowicz: Społeczna działalność Kółek Abstynenckich	—,50
Pr. Dobrowolski: Potrzeba i zadanie organizacyj przeciwalkohol. wśród młodzieży	—,20
Ks. Dr. Ciemniewski: Jak zakładać i prowadzić Koła Abstynenckie?	—,50
Prof. Dr. Ciechanowski: Tytoń a alkohol	—,30
Dr. Kuropatwiński: Dlaczego nie powinniśmy palić tytoniu?	—,05
Ks. P. Wieczorek: Z nędzy do szczęścia (3 akty)	1,70
Tad. Dalewski: Lekarstwo na wszystko (Obrazek sceniczny w 1 akcie)	1,20
Fr. Biedroń: Bój o karczmę (Obraz sceniczny w 1 akcie)	—,90
L. Anczyc: Gorzałka (utw. scen. w 1 akcie)	—,80
Jack London: John Barleycorn (powieść w 2-ch tomach)	1,90
Fatyma: Dziedzictwo (powieść)	—,40

Drukiem i nakładem Drukarni dla Handlu i Przemysłu Bydgoszcz, ulica Dr. Emila Warmińskiego 13.
Za dział nieurzędowy odpowiedzialny A. Mamach w Bydgoszczy